

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

диверсії, фейки, симулякри тощо. Крім України, особливо насичено кремлівські пропагандисти працюють у європейському інформаційному просторі. Кремлівські меседжі стверджують, що Москва не агресор, а лише захищає російську меншину в Україні та російськомовних українців від агресивних правих націоналістів.

Спотворюючи реальність, російські політики звинувачують саме ЄС у зростанні напруги, стверджуючи що нібито європейці з їх вимогою жорсткого вибору між співпрацею з Європою та Росією спровокували події в Україні. Тому втілення ідеології «руського міра», яка є одним з інструментів зовнішньої політики російської держави, чинить дестабілізуючий вплив як на стан міжнародної системи в цілому, так і на характер міждержавних відносин у Європі.

Мета російського уряду щодо недопущення наближення України до ЄС через збройне втручання не досягнута. Навпаки, війна, нав'язана Кремлем, посилила антиросійські настрої, західну орієнтацію країни та згуртованість української нації.

Війна в Україні і градус супутнього їй протистояння між ЄС і Росією є безпрецедентними для європейської східної політики і вже кардинально змінили її спрямованість і тональність. Однак, ситуація ускладнюється тим, що у самому ЄС відбуваються неоднозначні процеси. Окремі європейські праві сили солідаризуються з «руським міром», оскільки Кремлем декларується, що цей «мір» базується на засадах консерватизму та дотримання традиційних цінностей. Відтак, ангажовані Москвою праві кола Європи намагаються загальмувати просування України у напрямку євроатлантичної інтеграції.

Отже, «Руский мір» використовується Москвою як знаряддя воєнної агресії, інформаційно-пропагандистських атак проти України, засіб нівеляції української ідентичності, інструмент внутрішньо та зовнішньополітичного впливу. Після Революції гідності (вагомою складовою якої була вимога європейського вектору розвитку України), з початком війни у 2014 р. та її поширенням у 2022 р., активізувався наступ «руського міра» і набув нової якості трансформуючись з декларованої політики «мякої сили», у політику жорсткого військово-політичного протистояння.

Зараз мова йде не просто про експансію «руського міра» на територію України, його війну проти Української держави та її курсу на інтеграцію в Європу, а й формування нового типу міждержавних відносин. Становище України, зупинка наступу «руського міра» може суттєво вплинути на геополітичний баланс сил протягом ХХІ століття. Існування та посилення Української держави стає важливим чинником протистояння агресії Кремля та стабільності Європи.

Література

1. Шангіна Л. «Русский мир» для України: російський і руський світи / Людмила Шангіна // Національна безпека і оборона. – № 4-5. – 2012. – С. 91.
2. Путін В. Про історичну єдність росіян та українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kremlin.ru>
3. Песков: Путин является гарантом безопасности русского мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ng.ru/news/459954.html>.

УДК 340

Потіха О., канд.істор.н.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Дубровська В.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ВІЙНИ

Potikha O., PhD

Dubrovskа V.

UKRAINIAN CHILDREN OF WAR

У результаті спланованої збройної агресії Російської Федерації проти України у 2014 р., а в лютому 2022 р. – повномасштабної війни, – в Україні зростає покоління, яке народилося під звуки кулеметів і вибухи мін та снарядів. Діти однією з найвразливіших категорій населення, які страждають від бойових дій. Нині українські діти перебувають в укриттях, підвалах, в таборах для вимушено переміщених осіб, очікують на евакуацію із зони конфлікту, потерпають від голоду і спраги, ворожих куль і ракет. Їх дитинство скінчилося з початком війни.

Особливо страждають діти в тих областях, на території яких ведуться найактивніші бойові дії – Чернігівській, Сумській, Харківській, Херсонській, Миколаївській, Запорізькій, Донецькій, Луганській, Київській та місті Києві. Від повсюдних вбивств, каліцтв, викрадень і сексуального насильства до вербування окупантами до збройних груп і ударів по школах і лікарнях, а також об'єктах першої необхідності – українські діти, які живуть у зоні бойових дій, продовжують зазнавати шокуючих нападів. За п'ятдесят днів російської агресії в Україні жертвами стали понад 553 дітей: 198 дітей росіяни вбили та більш ніж 355 отримали поранення різного ступеня тяжкості [9]. Через активні бойові дії на тимчасово окупованих територіях дані не остаточні. Лише у Маріуполі, який з 1 березня перебуває в облозі, за місяць війни загинули приблизно 210 дітей [7]. Точну кількість жертв на сьогоднішній день встановити неможливо.

У ході російської війни жінки та діти-біженці часто стають жертвами насильства та торгівлі людьми. В Україні зафіксовані численні факти викрадення українських дітей окупантами. За даними Міністерства закордонних справ України 19 березня російські окупаційні війська незаконно вивезли на територію Росії 2389 дітей, які знаходилися в тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей [3]. Руйнуючи житлові будинки та вбиваючи батьків, Росія позбавляє українських дітей батьківської опіки, наражає їхнє життя на подальшу небезпеку на ворожій території. Уповноважена Верховної Ради України з прав людини Людмила Денісова 8 квітня поточного року повідомила, що більше 120 тисяч українських дітей, – сиріт і тих, хто має батьків, – були силоміць вивезені з окупованих територій до Росії: з Маріуполя у Донецьк, а далі – у Таганрог Ростовської області РФ [6]. Аналогічну заяву зробив Посол України при ООН Сергій Кислиця. Представник ЮНІСЕФ, своєю чергою, зазначив, що фонд не має доступу до цих дітей і на даний момент не має можливості їм допомогти [5]. Долі десятків тисяч українських дітей, яких силою вирвали з батьківської опіки сьогодні, на жаль, невідома.

МЗС України 14 квітня цього року оприлюднило заяву щодо загрози незаконного усиновлення українських дітей громадянами держави-агресора. У заяві йдеться про незаконне та насильницьке переміщення громадян України, зокрема дітей, у т.ч. дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей, батьки яких загинули внаслідок воєнних дій, на територію Росії. Особливу загрозу становить незаконне усиновлення українських дітей російськими громадянами. З цією метою міністерство РФ має намір підписати з керівництвом ЛНР/ДНР «угоди», які б дозволили передавати незаконно депортованих з території України дітей-сиріт в російські сім'ї [2]. Такі дії окупантів можна кваліфікувати як викрадення і вимагають рішучої реакції міжнародної спільноти, насамперед, відповідних міжнародних організацій, які зобов'язані втрутитись в ситуацію з метою недопущення незаконного переміщення з території України дітей – українських громадян та їх подальше протиправне усиновлення на території агресора.

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

В пошуках безпеки за кордоном Україну залишили два мільйони дітей. Понад 1,1 мільйона дітей прибули до Польщі, а сотні тисяч – до Румунії, Молдови, Угорщини, Словаччини та Чеської Республіки. Якщо врахувати 2,5 мільйони дітей, переміщених всередині країни, то 60% українських дітей були вимушені покинути свої домівки через ворожі напади на населені пункти, що не припиняються. В той же час 3,2 мільйона дітей залишилися на території своїх населених пунктів, половина з яких через російські обстріли та бомбардування інфраструктури знаходяться у зоні ризику нестачі їжі [1]. Україна закликає міжнародне співтовариство негайно відреагувати на ситуацію, посилити тиск на Росію, щоб змусити її до гуманного поводження з цивільним населенням, що перебуває на окупованій території, і припинити війну.

Одним із серйозних порушень щодо дітей під час війни є вербування або використання дітей у збройних силах та збройних групах. За даним Служби безпеки України, російські окупанти використовують неповнолітніх українських дітей для розвідки позицій Збройних Сил України [4]. Цей та сотні таких випадків – черговий доказ того, що Росія зневажає правила ведення війни і грубо порушує норми Міжнародного права та вчиняє в Україні злочини проти цивільного населення.

Для моніторингу, запобігання та припинення злочинів проти дітей у ході збройних конфліктів Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй визначила та засудила шість серйозних порушень щодо дітей під час війни: вбивство та каліцтво дітей; вербування або використання дітей у збройних силах та збройних групах; напади на школи чи лікарні; зґвалтування або інше тяжке сексуальне насильство; викрадення дітей; та відмова у гуманітарному доступі для дітей [8]. Відповідно до міжнародного гуманітарного права збройні сили та збройні групи зобов'язані вживати заходів для захисту цивільного населення, у тому числі дітей, які є особливо вразливими під час війни. Зараз в Україні на місцях бойових дій залишилися руїни, розбиті сім'ї, покалічені людські долі, знищені життя. Горе від втрат, біль і розпач українських дітей війни ніколи не минуться, а залишаться у їхніх серцях навіть після перемоги.

На жаль сьогодні, міжнародні організації, які створені з метою збереження миру та запобігання війни, безсилі проти російського вторгнення в Україну. Це означає, що механізм захисту та підтримки миру не працює і повинен бути налагоджений. Якщо не зупинити російську агресію в Україні, – буде ще більше дитячих смертей, ще більше дітей стануть сиротами, сьогодні – на українських теренах, а завтра – будь-де, куди сягне кривава рука російських окупантів. Україна закликає міжнародне співтовариство негайно змусити Росію припинити війну в Україні та притягнути винних до відповідальності за вчинені злочини.

Література

1. Два мільйони дітей-біженців залишили Україну в пошуках безпеки за кордоном. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/two-million-refugee-children-flee-war-ukraine-search-safety-across-borders>
2. Заява МЗС України щодо загрози незаконного усиновлення українських дітей громадянами держави-агресора. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-zagrozi-nezakonnogo-usinovlennya-ukrayinskih-ditej-gromadyanami-derzhavi-agresora>
3. Заява МЗС України щодо незаконного вивезення українських дітей на територію Росії. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-nezakonnogo-vivezennya-ukrayinskih-ditej-na-teritoriyu-rosiyi>
4. Окупанти використовують дітей для розвідки позицій української армії. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/11/novyna/suspilstvo/okupanty-vykorystovuyut-ditej-rozvidky-pozyczij-ukrayinskoji-armiyi-sbu>

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

5. Розвідка: Росія планує в себе теракти для звинувачення України. URL: <https://www.dw.com/uk/rozvidka-rosiiski-spetssluzhbyplanuitterakty-v-rf-dlia-zvynuvachennia-ukrainy/a-61442505>

6. Російські окупанти примусово вивезли з України вже понад 120 тис. дітей. URL: https://zaxid.net/rosiyski_okupanti_primusovo_vivezli_z_ukrayini_vzhe_ponad_121_tisyach_u_ditey_n1540606

7. У Маріуполі загинули майже 5 тисяч людей, в облозі – 170 тисяч: оцінки влади. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/28/7335261/>

8. Шість тяжких порушень щодо дітей під час війни. Як діти стали передовими мішенями у збройних конфліктах. URL: <https://www.unicef.org/stories/children-under-attack-six-grave-violations-against-children-times-war>

9. Ювенальні прокурори: через збройну агресію РФ в Україні загинули 198 дітей. URL: <https://www.gp.gov.ua/>

УДК 37.014(073)

Радченко О., канд. пед. н., доц.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимир Гнатюка, Україна

Вихор С., канд. пед. н., доц.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимир Гнатюка, Україна

ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Radchenko O., PhD, Assoc. Prof.

Vykhor S., PhD, Assoc. Prof.

VALUE PRINCIPLES OF EDUCATION: REALITIES AND PROBLEMS

На долю України і українців випало чимало випробувань, які ще раз дозволяють констатувати, що без формування у суспільстві загальнолюдських цінностей і високих моральних особистісних якостей неможливо здолати ті кризові явища з якими стикається українське та світове співтовариство.

На тлі воєнних злочинів Росії виникає закономірне запитання: як «братній» народ зміг виявити себе жорстоким агресором та насильником? На нашу думку, по-перше, це великодержавницька позиція Росії щодо інших народів, їх приниження та почуття «вишості», яке плекається з дитинства. Методологія трактування історичних явищ значною мірою обумовлена необхідністю вирішення політичних задач, що визначені в документах Міністерства освіти і науки РФ: «Особливу роль в створенні нового образу Росії набуває інтерпретація ключових подій і фактів російської історії та побудова на цій основі траєкторії майбутнього Росії, прогнозування її впливу на світове співтовариство. Варто мати на увазі, що фальсифікація історії виступає одним із засобів політичної боротьби» [1, с. 5-6]. Фактично, це є свідченням того факту, що вся ідеологія підпорядковується політичному курсу, має на меті не вільний, всебічний розвиток особистості, а виконує політичне замовлення. У такому контексті загальнолюдські цінності не лише відходять на другий план, а перешкоджають впровадженню політичної волі.

По-друге, «коли ми кажемо про особистість, то треба мати на увазі, що особистість – це не тільки неповторність індивіда, це й індивідуальна неповторність нації. Кожна нація – це теж історична особа. І все те, що я буду казати про особу, має відношення і до нації. Отже нація повинна постійно звертатися до своєї самості, відновлювати її, здійснюючи через врахування своєї історії, свого історичного досвіду,